

Vergaderjaar 2025–2026

36 185

Verslag van een werkbezoek aan de Verenigde Staten van een delegatie van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken

Nr. 3

VERSLAG VAN EEN WERKBEZOEK VAN EEN DELEGATIE VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE ZAKEN AAN DE VERENIGDE STATEN VAN 25 APRIL TOT EN MET 30 APRIL 2026

Vastgesteld 5 juni 2026

Een delegatie van de commissie Buitenlandse Zaken heeft van 25 april tot en met 30 april op uitnodiging van de Minister van Buitenlandse Zaken deelgenomen aan (een deel van) de Toetsingsconferentie van het non-proliferatie verdrag bij de Verenigde Naties (VN). De delegatie bestond uit de leden: Belhirsch (D66), Piri (GroenLinks-PvdA) en Van Lanschot (CDA).

In onderstaand verslag wordt een samenvatting gegeven van het bezoek. Het volledige programma van het werkbezoek is als bijlage bij dit verslag opgenomen.

De delegatie dankt alle gesprekspartners en degenen die betrokken zijn geweest bij het organiseren van dit werkbezoek (in het bijzonder de medewerkers van de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de Verenigde Naties). De hartelijke ontvangst en de begeleiding van de delegatie hebben in belangrijke mate bijgedragen aan het welslagen van het werkbezoek.

De delegatieleider,
Belhirsch

De adjunct-griffier van de vaste commissie,
Dekker

Zondag 26 april

De delegatie ontving tijdens het diner een briefing van de ambassadeur van Nederland bij de Verenigde Naties (VN), mevrouw Lise Gregoire-van Haaren, de plv. ambassadeur, mevrouw Bahia G. Tahzib-Lie, de ontwapeningsambassadeur, de heer Robert in den Bosch, de directeur-generaal politieke zaken (DGPZ), de heer Marcel de Vink en het hoofd van de ontwapeningsdirectie, mevrouw Michaela de Goeij. De delegatie werd bijgepraat over de mogelijke uitkomsten van de Toetsingsconferentie van het non-proliferatie verdrag (hierna: Toetsingsconferentie), de inzet van Nederland en het recente initiatief vanuit Frankrijk om meer samen te gaan werken op nucleair gebied.

Maandag 27 april

Voordat de plenaire vergadering van de Toetsingsconferentie begon, sprak de delegatie met de ambassadeur en plaatsvervangend ambassadeur van Koeweit bij de Verenigde Naties. Met hen werd onder andere gesproken over wat Koeweit verwacht van de Toetsingsconferentie, de situatie in het Midden-Oosten en hun pogingen om de governance structuur van de VN te hervormen.

Na dit gesprek, sloot de delegatie als toehoorder aan bij de opening van de Toetsingsconferentie in het gebouw van de VN. Zo hoorde de delegatie onder andere dat de Verenigde Staten en een aantal andere landen bezwaar maakte tegen de benoeming van Iran tot vice-president van de Toetsingsconferentie. Verder luisterde zij ook naar de openingsspeech van de secretaris-generaal van de VN, de heer Guterres. Hij waarschuwde onder andere hoe landen over de hele wereld bezig zijn zich te bewapenen, hoe de afspraken die in het non-proliferatie verdrag zijn gemaakt eroderen en hoe er minder wederzijds vertrouwen is tussen de landen. Daarbij staat volgens hem voorop dat «de nucleaire oorlog nooit moet worden gevochten». Daarna begon het eerste deel van de Toetsingsconferentie: de statements per land over hun inzet.

Het Koninkrijk Nederland, dat is aangesloten bij het non-proliferatie verdrag, gaf via de Directeur-generaal Politieke Zaken van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, een statement af. Nederland benadrukte dat het verdrag niet perfect is, maar het beste is wat we hebben. Zij deelt de zorgen van vele andere landen en we moeten dan ook elke mogelijkheid aanpakken om de dreiging van nucleaire oorlog te vermijden. Staten met nucleaire wapens moeten de-escaleren, transparanter zijn en verantwoordelijk worden gehouden voor hun acties. Nederland wil de dialoog aan gaan met China om te praten over haar expansie van het nucleaire wapenarsenaal en Noord-Korea moet haar nucleaire wapens weghalen. Tot slot erkent Nederland dat nucleaire technologie kan helpen bij het behalen van de sustainable development goals (SDGs) en de klimaatdoelen. Daarom promoot Nederland wel het gebruik van vreedzaam gebruik van nucleaire wetenschap en technologie.

In de middag is de delegatie aanwezig geweest bij een side event dat werd georganiseerd door, onder andere, de Permanente Vertegenwoordiging van Oekraïne bij de VN. Het side event, getiteld «*Nuclear Safety and Security in Ukraine during the War: Ensuring Safety of Nuclear Facilities while Marking the Fortieth Anniversary of the Chornobyl Disaster*», besprak onder andere de aanvallen van Rusland op de kerncentrale van Zaporizja en stond stil bij de nucleaire ramp in Tsjernobyl, nu inmiddels 40 jaar geleden. Ook kon de delegatie aansluiten bij het side event «*navigating a new era for nuclear energy in the middle east*», georganiseerd door UNIDIR (het VN-instituut voor Ontwapenings-

onderzoek). Een panel van experts sprak tijdens dit side event over de veranderende drijfveren achter de ontwikkeling van kernenergie in het Midden-Oosten en het nucleaire proliferatielandschap van de regio in de context van de nieuwste veiligheidsdynamiek en technologische vooruitgang. Eén expert, professor Zia Mian, sprak onder andere over hoe nucleaire faciliteiten in de toekomst onmogelijk kunnen worden ingezet in het Midden-Oosten, mocht de huidige temperatuurstijging doorzetten. Nucleaire faciliteiten kunnen namelijk niet worden aangezet wanneer de buitentemperatuur te hoog is. Met de heer Mian werd afgesproken om later deze week nog bilateraal te spreken over zijn inzichten in het nucleaire proliferatielandschap.

Verder had de delegatie een bilateraal overleg met de heer Jeong Yeondoo, *vice-minister* voor Strategie en Inlichtingen van Zuid-Korea. Met hem werd gesproken over de uitdagingen van het non-proliferatie verdrag, de nucleaire situatie in Noord-Korea en de versterkte samenwerking tussen Nederland en Zuid-Korea op het gebied van defensie.

Vervolgens sloot de delegatie als toehoorder aan bij een debat van de Veiligheidsraad van de VN over maritieme veiligheid, waar werd gesproken over de effecten van de oorlog in Iran op de vrije doorvaart in de Straat van Hormuz.

Tot slot was de delegatie uitgenodigd om deel te nemen aan de Koningsdagreceptie van het consulaat-generaal van Nederland in New York. Daar ontmoette zij (een deel van) de Nederlandse gemeenschap in New York.

Dinsdag 28 april

In de ochtend was de delegatie aanwezig bij een debat van de VN-Veiligheidsraad over de situatie in het Midden-Oosten. De delegatie luisterde onder andere naar de inbreng vanuit vertegenwoordigers van de VN, de Board of Peace, de Palestijnse Gebieden, de VS en Israël.

Daarna kreeg de delegatie een briefing van de militaire afdeling van de Permanente Vertegenwoordiging (PV) van Nederland bij de VN. Zij gaven onder meer het belang mee van Nederlandse (niet-militaire) deelname aan vredesmissies. Ook werd er gesproken over hoe er eens in de twee jaar een ministeriële vergadering wordt georganiseerd over deze vredesmissies. In 2027 organiseert Indonesië, in samenwerking met Nederland, deze conferentie in Indonesië.

Verder vond er een gesprek plaats met de parlementaire delegatie van Zweden. Met hen werd gesproken over hun verwachtingen van de Toetsingsconferentie, hun positie ten opzichte van het Franse nucleaire initiatief, de oorlog in Oekraïne en de situatie in het Midden-Oosten.

Voorts sprak de delegatie tijdens een bilateraal gesprek met Zia Mian, Co-Director of the Programme on Science and Global Security aan Princeton University. Met hem werd gesproken over het belang van vertrouwen tussen staten om te kunnen ontwapenen en de noodzaak voor onderzoek naar de effecten van het gebruik van nucleaire wapens.

Daarna heeft de delegatie het vervolg van het debat in de VN-Veiligheidsraad bijgewoond. Het Koninkrijk Nederland gaf in haar statement aan dat zij Libanon extra zal ondersteunen om het monopolie op geweld, nu nog gedeeld met Hezbollah, terug te krijgen. Ook vroeg Nederland om blijvende aandacht voor Gaza, waar de humanitaire situatie momenteel nog steeds slecht is. Verder staat Nederland open voor het leveren van

een eventuele bijdrage aan het openen van de Straat van Hormuz om zo de vrije navigatie te herstellen.

Woensdag 29 april

De delegatie begon de woensdagochtend met een ontbijtsessie bij de Nederlandse PV met vertegenwoordigers van de landen Australië, het VK, Saudi-Arabië, de EU en Mexico. Tijdens deze sessie heeft de delegatie gesproken over hun standpunten ten opzichte van de huidige situatie in het Midden-Oosten, waaronder het openhouden van de Straat van Hormuz. Ook is er gesproken over de rode lijnen en verwachtingen ten aanzien van de uitkomsten van de Toetsingsconferentie.

De delegatie sprak daarna met het managementteam van de PV over betekenis van de verschuivende geopolitieke verhoudingen voor het werk op de PV. Daarbij lijkt er extern een focus te zijn op vrede en veiligheid, maar de PV zet zich ook voor vele andere onderwerpen in. Gelet op de taakstelling, zal dat betekenen dat er verder geprioriteerd moet worden. Ook werd er alvast vooruit gekeken naar een mogelijk lidmaatschap van Nederland van de VN-Veiligheidsraad in de periode 2033–2034.

Daarna stonden een aantal bilaterale gesprekken in het VN-gebouw op het programma. Als eerste sprak de delegatie met de ontwapeningsambassadeur van Brazilië. Hij sprak over hoe er sterk leiderschap wordt gemist op het gebied van ontwapening en non-proliferatie. Brazilië heeft in haar Grondwet staan dat ze geen kernwapens mag hebben en haar doel voor de Toetsingsconferentie is dan ook om te benadrukken dat er moet worden ontwapend. Er zou volgens haar een nieuwe variant van de New START Treaty moeten komen (deze bestond tussen de VS en Rusland tot februari 2026) waaraan alle landen met nucleaire wapens zich committeren.

Toen sprak de delegatie met de *EU Special Envoy for Disarmement and Non-Proliferation*, de heer Klement. De EU zet zich tijdens de Toetsingsconferentie onder andere in om de transparantie over bewapening weer te verhogen en om het concept «human in the loop» vast te leggen. Dit concept is ook tijdens andere gesprekken naar voren gekomen en betekent – kortgezegd – dat een mens en niet een autonoom systeem of AI de uiteindelijke beslissing moet nemen om het gebruik van kernwapens te autoriseren.

Tot slot vond er een bilateraal gesprek plaats met de vertegenwoordiger van de Palestijnse Gebieden. De vertegenwoordiger was tevreden over de statements die zijn afgelegd tijdens het debat over het Midden-Oosten op woensdag, aangezien bijna alle landen refereerden aan de situatie in Gaza en steun voor de twee-staten-oplossing uitspraken. Ook riep hij Nederland op om zich aan te sluiten bij de 160 landen die de Palestijnse Gebieden reeds erkend hebben als staat en om het handelsdeel van het EU-associeringsakkoord met Israël op te schorten.

Donderdag 30 april

Opnieuw begon de delegatie de dag met een (dit keer virtuele) briefing op de PV. Erin D. Dumbacher, Stanton Nuclear Security Senior Fellow bij de Council on Foreign Relations, beschreef haar verwachtingen van de Toetsingsconferentie, de mogelijkheid dat er een slotakkoord komt aan het einde van de conferentie, en het Franse initiatief om Europees meer samen te gaan werken op nucleair gebied.

Daarna vond er een gesprek plaats met Shamala Kandiah van Security Council Report en Richard Gowen van de Crisis Group. Met hen sprak de delegatie over de uitdagingen en kansen binnen de VN-Veiligheidsraad, de impact van de situatie in Gaza op de VN, en de Board of Peace. Ook kwam de mogelijkheid van een VN-vredesmissie in de Straat van Hormuz en Oekraïne aan de orde.

De delegatie eindigde het bezoek met een aantal gesprekken in het VN-gebouw. Ten eerste met de ontwapeningsambassadeur van Zuid-Afrika. De ambassadeur benadrukte het standpunt van Zuid-Afrika dat nucleaire wapens geen veiligheid garanderen, maar juist meer dreiging veroorzaken. De norm tegen nucleaire wapens moet tijdens deze Toetsingsconferentie worden bevestigd. De vijf permanente leden van de VN-Veiligheidsraad moeten hierbij hun collectieve verantwoordelijkheid nemen om alle nucleaire wapens weg te halen. Tevens nodigde de ontwapeningsambassadeur Nederland uit om als observer deel te nemen aan de Toetsingsconferentie van het Verdrag inzake het verbod op kernwapens (TPNW) eind november.

Ten tweede ontving de delegatie een briefing van de Nederlandse ontwapeningsambassadeur. Hij blikte terug op de aanloop naar en de eerste dagen van deze Toetsingsconferentie. Ook besprak hij zijn verwachtingen ten aanzien van de uitkomsten van de Toetsingsconferentie. De conferentie loopt echter nog vier weken, pas daarna is duidelijk of er een slotverklaring kan worden overeengekomen.

Ten derde, werd met de Franse plaatsvervangend ontwapeningsambassadeur gesproken over het nieuwe Franse nucleaire initiatief. De ambassadeur gaf aan dat de Franse positie ten opzichte van kernwapens niet veranderd is: nucleaire wapens zijn alleen een defensief en strategisch middel. Wel veranderd is dat de Fransen nu meer samenwerking opzoeken met andere Europese landen. De delegatie vroeg naar de precieze insteek van het initiatief waar Nederland zich aan gecommitteerd heeft. De ambassadeur gaf aan dat het initiatief betekent dat Frankrijk andere landen toe gaat laten bij nucleaire oefeningen, zeer tijdelijk haar nucleaire arsenaal bij andere landen wil stationeren en dat dit niet tot kosten voor deze landen gaat leiden.

Voorts sprak de delegatie over een onderwerp waar de VN zich ook mee bezighoudt: technologie en digitalisering. De delegatie sprak met Amandeep Singh Gill, *Under-Secretary-General and Special Envoy for Digital and Emerging Technologies* bij de VN. Met hem bespraken de leden de impact van AI op verschillende gebieden, zoals mensenrechten, werkgelegenheid en cultuur.

Het laatste gesprek dat de delegatie tijdens dit werkbezoek voerde was met de plaatsvervangend ambassadeur van Oekraïne bij de VN. Met de ambassadeur sprak de delegatie over de veranderende rol van Oekraïne binnen de VN, hoe de aandacht is verschoven van Oekraïne naar het Midden-Oosten en de rol van de VN bij het terughalen van ontvoerde Oekraïense kinderen.

PROGRAMMA

Zondag 26 april:

- Diner met de delegatie op de PV VN

Maandag 27 april:

- Gesprek met de ambassadeur en plaatsvervangend ambassadeur van de Koeweitse missie bij de VN
- Openingsessie van de Toetsingsconferentie en Nederlandse inbreng
- Side-event: Nuclear Safety and Security in Ukraine during War: Ensuring the Safety of Nuclear Facilities while Marking the Fortieth Anniversary of the Chornobyl Disaster
- Side-event: Navigating A New Era for Nuclear Energy in the Middle East
- Gesprek met de *vice-minister* voor Strategie en Inlichtingen van Zuid-Korea
- Debat van de VN-Veiligheidsraad over Maritieme veiligheid
- Koningsdagreceptie van het Nederlandse Consulaat-Generaal in New York

Dinsdag 28 april:

- Debat van de VN-Veiligheidsraad over het Midden-Oosten
- Algemeen debat Toetsingsconferentie
- Gesprek met de militaire afdeling van de PV, waaronder met de Military Adviser en een staff officer
- Gesprek met de parlementaire delegatie uit Zweden, bestaande uit drie parlementariërs
- Gesprek met Zia Mian (physicist and codirector of Princeton University Program on Science and Global Security)

Woensdag 29 april:

- Ontbijtgesprek met vertegenwoordigers uit de landen: Australië, Koeweit, Saudi-Arabië, VK, EU en Mexico
- Gesprek met het managementteam van de PV (NL-ambassadeur, plv. ambassadeur, hoofd militaire afdeling en hoofd mensenrechtenafdeling)
- Gesprek met de ontwapeningsambassadeur van Brazilië
- Gesprek met de EU *Special Envoy Non-Proliferation and Disarmament*
- Gesprek met de vertegenwoordiger van de Palestijnse Gebieden bij de VN
- Algemeen debat Toetsingsconferentie

Donderdag 30 april:

- Virtuele briefing door Erin D. Dumbacher, Stanton Nuclear Security Senior Fellow bij de Council on Foreign Relations
- Gesprek met Shamala Kandiah, *executive director* van Security Council Report en Richard Gowen, *Program Director* bij de Crisis Group
- Gesprek met de ontwapeningsambassadeur van Zuid-Afrika
- Briefing door de ontwapeningsambassadeur van Nederland
- Gesprek met de plv. ontwapeningsambassadeur van Frankrijk
- Gesprek met de *Under-Secretary-General and Special Envoy for Digital and Emerging Technologies* bij de VN
- Gesprek met de plv. ambassadeur van Oekraïne bij de VN